

Täysistunto

Keskiviikko 27.4.2022 klo 13.59—16.28

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huumausainelain ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 29/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 5/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 5/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Aittakumpu.

Keskustelu

15.45 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Huumeet aiheuttavat valtavasti tuhoa ja kärsimystä maassamme joka ikinen päivä. Päättäjinä meidän on tehtävä parhaamme, jotta niin huumeiden kuin muidenkin päihteiden käyttö vähenisi. Samalla on huolehdittava siitä, että päihdepalvelut koko maassa toimivat.

Kehitys on hyvin, hyvin huolestuttavaa. Huumeiden käyttö on viimeisten vuosien aikana lisääntynyt huomattavasti. Huumesairauksien vuoksi terveydenhuollon vuodeosastohoidossa olleiden potilaiden ja hoitojaksojen määrä on lisääntynyt viimeisen viiden vuoden aikana. Myös huumeista johtuvat kuolemat ovat lisääntyneet rajusti. Esimerkiksi vuonna 2016 THL:n myrkytyskuolematilaston mukaan huumeisin kuoli 133 henkilöä, kun vuonna 2019 eli kolme vuotta myöhemmin näitä kuolemia valitettavasti oli jo 189. Samaa aikaan myös alkoholi aiheuttaa edelleen yhteiskunnallemme miljardiluokan kustannukset vuosittain ja mittaamattomasti kärsimystä. Henkirikoksista 80 prosentissa mukana on alkoholi. Huumeriippuvuus ja alkoholiriippuvuus ovat aina inhimillinen murhenäytelmä. Niistä irti pääsemiseen tarvitaan paitsi ihmisen omaa tahtoa useimmiten myös ulkopuolista apua.

Arvoisa puhemies! Päihdekoukkuun jäänyt ihminen etsii usein myös uusia aineita, joilla ruokkia riippuvuutta. Meidän on kyettävä yhteiskuntana tekemään toimia, joilla vähennetään huumeiden ja muiden päihteiden käytöstä johtuvia haittoja. Keskeistä on ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä. Huumausaineiden ja alkoholin saatavuutta täytyy rajoittaa. Tarvitsemme raittiiseen elämäntapaan kannustavaa asennetta lapsuudesta lähtien.

Tarkastelemme nyt hallituksen esitystä, jonka tavoitteena on määritellä tietyt huumausainetarkoituksessa käytettävät dimetyylitryptamiinia sisältävät kasvijauheet, -rouheet ja -valmisteet huumausaineiksi. Muutoksen jälkeen näitä tuotteita koskisivat huumausaineissa säädetyt yleiskiellot. Sote-valiokunnan asiantuntijakuulemisessa THL totesi, että on hyvä, että näillä lainmuutoksilla pyritään ehkäisemään huumausaineiden lisääntynyttä tarjontaa. Poliisihallitus taas toi lausunnossaan esiin, että tämä mahdollistaa poliisin puuttu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

misen rikolliseen toimintaan huumausaineiden käytön ja välittämisen osalta ja että laajemmin tällä esityksellä voidaan katsoa olevan myös rikostorjunnan kannalta ennaltaestävää vaikutusta. Käytännössä on havaittu, että kun esimerkiksi niin sanottuja muuntohuumeita on määriteltä huumausaineiksi, niin niiden käyttö päihdetarkoituksessa on vähentynyt.

Hallituksen esitys parantaa myös viranomaisten mahdollisuuksia huumausainerikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen ja päivittää muutoksenhakua koskevaa sääntelyä. Nämä ovat tarpeellisia ja kiitettäviä tavoitteita ja esityksiä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hallituksen esitystä yksimielisesti kannatettavana. Valiokunta ehdottaa yhtä muutosta, joka valiokunnan mukaan tukee paremmin valvovan viranomaisen tehtävän hoitamista.

Arvoisa puhemies! Keskustalle on tärkeää, että hallitusohjelmaan saatiin ennaltaehkäisevä ote, joka koskee myös päihdepalveluita. On muistettava, että valitettavasti päihdekierre alkaa usein jo nuoruudessa. Lapset ja nuoret tarvitsevat turvallisen kodin, jossa ohjataan ja kasvatetaan raittiiseen elämäntapaan. He tarvitsevat riittävät resurssit koulumaailmassa ja ainakin yhden aikuisen, joka kannustaa elämässä eteenpäin.

Santeri Alkio taannoin totesi, että jokainen koti on maailman keskipiste. Lausuiimme vastikään toisen asian yhteydessä sote-valiokunnassa nuorten syrjäytymisestä ja totesimme, että usein syrjäytymiseen liittyvät ongelmat alkavat jo varhaislapsuudessa. Valiokunta lausui, että perheiden ja lasten hyvinvoinnin tukeminen on keskeistä nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä ja hyvinvoinnin tukemisessa.

Arvoisa puhemies! Nyt aloittavilla uusilla hyvinvointialueilla on iso ja merkittävä rooli ennaltaehkäisevän työn ja päihdepalveluiden saatavuuden ja laadun varmistamisessa. Näihin päihdepalveluihin myös sote-valiokunta mietinnössään kiinnittää huomiota ja korostaa niiden merkitystä.

Valitettavan usein huume- tai alkoholiongelmassa on taustalla myös mielenterveyden ongelmia. Siksi on äärimmäisen tärkeää huolehtia myös mielenterveyspalveluiden saatavuudesta. Tällä hetkellä olemme päihdekriisin lisäksi valitettavasti myös todella vakavan mielenterveyskriisin keskellä. Tällä viikolla muun muassa lapsiasiavaltuutettu ilmaisi huolensa tilanteesta. Mielenterveyshoitoa yli lain määräämän ajan odottaneita nuoria on tällä hetkellä yhdeksän kertaa enemmän kuin ennen koronaa — yhdeksän kertaa enemmän nuoria on odottanut yli lain määräämän ajan mielenterveyshoitoaan, ja samalla nuorten ahdistuneisuus ja masennusoireilu ovat kääntyneet entistä jyrkempään nousuun.

Tilanteen korjaamisella on kiire. Kannustammehan koko Suomessa ihmisiä päihteettömmään elämäntapaan ja huolehdimmehan siitä, että heikoille joutunut saa tarvittavan avun ja tuen?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

15.51 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Toisin kuin edustaja Aittakumpu äskeisessä puheenvuorossa, itse en kävisi puhumaan edes samassa lauseessa alkoholista ja huumausaineongelmista, eli tekisin kyllä hyvin tiukan eron näistä asioista puhuttaessa. On niin, että huumausaineisiin pitää olla tiukka nollatoleranssi, mutta alkoholin suhteen taas meidän enemmänkin pitäisi siirtyä kohti eurooppalaista juomakulttuuria ja vapauttaa alkoholin saatavuutta sillä tavoin, että esimerkiksi viinit voisivat siirtyä ruokakauppaan ja purkaisimme samalla Alkon monopolia. Viime hallituskaudella tässä siirryttiin hyviä askeleita eteenpäin: kauppoihin saatiin hieman vahvempia alkoholijuomia, mikä mahdollisti erikoisolui-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

den ja vastaavien tuomisen markkinoille. Käsitykseni mukaan kaikki ne pelot siitä, mitä kuolemia se aiheuttaisi lisää, kun kauppoihin tuotiin näitä alkoholijuomia enemmän, ovat osoittautuneet täysin turhiksi. Elikkä sen asian kanssa meidän täytyy elää ja tietysti huolehtia siitä, että alkoholiongelmistä ja -ongelmaisista huolehditaan ja niihin ongelmiin saa apua, mutta huumeet ovat mielestäni täysin eri asia.

Tässä mietinnössä sivutaan myös aika paljon sitä problematiikkaa, että mikä on huumausaine toiselle, on lääke toiselle. Aika paljon käydään läpi valiokunnan perusteluissa tätä lääkekäyttöä, ja mielestäni tähän kannattaisi kiinnittää erityistä huomiota, että on tosiaan näin, että huumausaine on monesti toiselta käytöltään lääke, ja kun sen käytölle on lääketieteellinen peruste — sillä hoidetaan ihmisen sairautta, kipua, vastaavaa asiaa — niin se on aivan eri kuin huumausaineiden huvikäyttö, viihdekäyttö. Pitäisikin huolehtia siitä, että lainsäädännöllä ei aseteta tarpeettomia esteitä aineiden lääketieteelliselle käytölle silloin, kun lääkäri on katsonut, että on lääketieteellinen peruste jotakin ainetta käyttämään ihmisen lääkitsemiseen. Tämä on hyvä huomio, ja sitä käydään aika paljon tuossa mietinnössä läpi, ja valiokunta on tehnyt hyvää työtä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

15.53 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä piti tässä erinomaisen puheenvuoron, ja itsekin haluaisin puuttua nimenomaan tähän, että alkoholia ei kannata verrata nyt huumeisiin.

Meillä on Suomessa tosi iso ongelma alkoholilainsäädännön suhteen. Meillä kuvitellaan, että ihmisiä pystytään, heidän toimintaansa pystytään rajoittamaan sillä tavalla, että säännellään todella tiukasti kaupan aukioloaikoja ja sitä, milloin pystyy myymään alkoholia, ja viinejä ei ole kaupoissa ja niin edelleen, mutta tästä seuraa hirveän iso ongelma, ja se on se, että kun kello lyö suurin piirtein 21, sitä ennen viikonloppuisin sitten hirveä määrä ihmisiä menee ostamaan paljon alkoholia, packejä ja niin edelleen, ja sitten kun muutama on otettu, niin tulee se tunne, että kerta kaikkiaan, kun tätä on näin paljon, niin tyhjenetäänpä nämä loputkin.

Sen sijaan jos meillä sitä alkoholia pystyisi saamaan vapaasti ympäri vuorokauden ja olisi myöskin niitä viinejä, kirkkaita ja niin edelleen, se olisi vapautettu, niin sen jälkeen ei olisi tämmöistä kulttuuria, jossa me ostetaan valtava määrä alkoholia talteen ja sitten pienessä hiprakassa tajutaan, että sitä onkin paljon ja nyt voidaan juoda. Paljon parempi olisi, että sitä olisi kerralla vähemmän kodeissa ja kaikki tietäisivät, ettei se lopu. Silloin oikeastaan tällaista kännikulttuuria, suoraan sanottuna, mikä meillä tällä hetkellä on, ei olisi, vaan kyllä me silloin pystyttäisiin siirtymään semmoiseen eteläeurooppalaiseen, sivistyneempään alkoholinkäyttöön. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 29/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.